

JULKILAUSUMA 28. 10. 1969

Maamme yliopistoissa ja korkeakouluissa toimivat professorit ovat huolestuneina todenneet, että korkeakoulujen hallinnon uudistaminen on ajautumassa suuntaan, joka vaarantaa ylimmän opetusmeurteen kehittämisen ja heikentää ratkaisevalla tavalla tutkimustyön edellytyksiä. Kuluvan lokakuun 11 päivänä perustettu Korkeakoulujen Professoriliitto katsoo sen vuoksi velvollisuudekseen esittää julkisesti kantansa vireillä olevien suunnitelmien ja niiden valmistelutoimenpiteiden johdosta.

Korkeakoulujen sisäistä hallinnollista uudistusta valmisteltaessa on liiton käsityksen mukaan tietyillä tahoilla alusta alkaen pyritty ennakoita omaksuttuun tulokseen. Kun Nummisen komitea asetettiin, siihen tuli jäseniksi myös korkeakoulujen opettajia, joiden valinnasta ei kuitenkaan edes epävirallisesti kysytty korkeakoulujen edustajien mielipidettä. Suomen Ylioppilaskuntien Liiton edustajilla oli sen sijaan tilaisuus komiteaa asettaessa lausua käsityksensä jäseniksi aiottujen opettajien sopivuudesta. Opettajajäsenten löytäminen tuottikin vaikeuksia, koska Ylioppilaskuntien Liitto ei hyväksynyt eräitä sellaisia henkilöitä, joille jäsenyys heidän laajan korkeakoulupoliittisen ja hallinnollisen asiantuntemuksensa perusteella olisi hyvin sopinut.

Opiskelijajärjestöjen virallinen kanta korkeakoulujen hallinnonuudistuskysymyksessä on Suomessa muodostunut jyrkemmäksi kuin ulkomailla suurelta osalta siksi, että opetusministeri on julkisesti, jo Nummisen komitean työskentelyn aikana ja ennen kuin kaikki ylioppilaskuntien järjestöt olivat ehtineet muodostaa asiasta käsityksensä, ilmoittanut kannattavansa mies ja ääni -periaatetta. Tällä menettelyllään hän on synnyttänyt sellaisiakin vastakohtaisuuksia, joita Suomen korkeakouluissa ei ole aikaisemmin esiintynyt. Samalla hän on ottanut vastuun, joka on suurempi kuin opetusministeri maan kasvatustoimen johtajana voi kohtuudella itselleen ottaa. Korkeakoulujen opettajien suuren enemmistön mielipiteen tähän astinen lähes täydellinen sivuuttaminen on heikentänyt uskoa vapaan tutkimuksen ja opetuksen tulevaisuuteen Suomessa ja vaarantanut sen luottamuksen, jota maan opetusministerin korkeakouluissakin asiallisesti tulee nauttia.

Kaikissa maissa ymmärretään nykyisin korkeatasoisen tutkimuksen ja ylimmän opetuksen merkitys nopeasti kehittyvälle yhteiskunnalle. Erityisen tärkeä on tutkimuksen ja opetuksen korkea taso pienille maille, joiden on kansainvälisessä yhteistoiminnassa ja kilpailussa nojaututtava aineellisten voimavarojen sijasta työpanoksen korkeatasoisuuteen. Tällaisissa olosuhteissa ei ole varaa korkeakoulujen hallinnon muuttamiseen tavalla, jonka seurauksia ei voida tuntea eikä edes arvioida.

Korkeakoulujen hallinnon uudistusta ei voida rakentaa Nummisen komitean yksipuolisen ehdotuksen varaan. Missään muussa maassa koko maailmassa ei ole sen kaltaisia ratkaisuja edes suunniteltu. Professoriliitto katsoo, että asia olisi valmisteltava uudestaan ja että tällöin korkeakouluhallinnon, tutkimuksen ja opetuksen asiantuntemuksella tulisi olla tehtävän tärkeyden mukainen osuus. Uudessa valmistelussa olisi otettava huomioon korkeakoulujemme erillaisuus sekä se laajamittainen kokeilu, joka on parhaillaan käynnissä monissa maissa, mm. Ruotsissa.

Professoriliitto pitää välttämättömänä korkeakoulujen työolosuhteiden jatkuvaa parantamista ja samalla korkeakoulujen hallinnon järkevää uudistamista. Tällä hetkellä hallintoa olisi kehitettävä nimenomaan siten, että hallinnon suurin kuorma tulee päätoimisena työskenteleville, tutkimuksen ja opetuksen tarpeisiin täysin perehtyneille luottamusmiehillä tai hallintoviranomaisille, ja että samalla koko opettajakunta ja opiskelijat joutuvat kantamaan vastuuta. Korkeakoulut ovat jo valmistaneet hallintomalleja, jotka antaisivat nuoremmille opettajille ja lisäksi myös opiskelijoille suuremman vaikutus- ja päätäntävällän kuin minkään muun maan korkeakouluissa. Nämä hallintomallit osoittavat, että professorikunta ei ole esittänyt vain kritiikkiä, vaan yhtäläisesti myös rakentavia vastaehdotuksia, ja että professorikuntaa ei voida syyttää uudistushalun puutteesta, vaikka se ei olekaan valmis radikalismiin eikä sellaisiin ratkaisuihin, jotka maailmassa olisivat ainutlaatuisia.